

Ileana BERLOGEA

Talent și măsură

Cu talentul lor de excepție, cu chipul lor de rară expresivitate, Katharine Hepburn și Peter O'Toole au făcut cunoscută în lumea întreagă (prin filmul *Leul în iarnă*, realizat în 1968 de A. Harvey, pe baza scenariului lui James Goldman) relația strindbergiană „avant la lettre” dintre *Aliénor de Aquitania* și *Henry al II-lea Plantagenet*, celebrii regi ai Angliei din Evul Mediu.

Piesa lui Goldman se jucase cu succes, mai înainte, pe Broadway, cedând însă locul producției cinematografice încununată cu Oscar. Cu toate acestea a rămas și opera literar-dramatică tensionată și incitantă – așa cum există acum posibilitatea s-o vedem în viziunea lui Petre Bokor, la Naționalul bucureștean, la Sala Amfiteatru, cu Carmen Stănescu și Damian Crâșmaru în rolurile celor doi eroi ai istoriei.

Nici nu se putea o distribuție mai bună, ambii interpreți fiind în formă excelentă, cu temperament, inteligență, ironie, așa cum cere ciudata lor relație bazată pe ură-iubire.

Irina Solomon a realizat cadrul scenografic, mai bine spus un joc de linii format din draperii și costume de epocă, sugestive și fără încărcături inutile. Totul se sprijină pe jocul actorilor și pe ritmul impus relațiilor și dialogului dintre ei.

O echipă bună, formată din cinci tineri: Medeea Marinescu în *Alais Capet*, sora regelui Franței și pătimașa amantă a lui *Henry al II-lea*, Vlad Ivanov, Dragoș Ionescu și Marius Rizea în cei trei fii ai Plantagenetilor, *Richard*, *Geoffrey* și *John* și ironic, rațional, distant, rece Gavril Pătru în *Philip Capet*, regele Franței.

Conștient de valoarea interpreților, atât a „maestrilor”, cât și a tinerilor, Petre Bokor (traducător, adaptator al textului, regizor și realizator al ilustrației muzicale) a urmărit

tensiunea, arzătoarea temperatură a raporturilor dintre membrii familiei regale engleze. Acțiunea se petrece într-un timp relativ scurt, atunci când sărbătorile Crăciunului l-au obligat pe rege s-o aducă la curte, din închisoarea unde o ține prizonieră, pe *Aliénor de Aquitania*. Ar dori să obțină de la ea divorțul pentru a se căsători cu *Alais Capet*, dar soția călcată în picioare, umilită și prizonieră refuză. Ea nu este de acord să dea nici Aquitania, dorită de *Henry* pentru unul dintre fiii lui. Toate eforturile lui sunt zadarnice și, în final, regina va pleca din nou la temnița ei, cu speranța că în anul următor va veni din nou la curte. Câteva ceasuri au fost suficiente pentru victoria ei. *Henry* îl iubește pe *John*, dar și acest fiu drag are să-l trădeze, așa cum îl trădează și *Richard* și *Geoffrey*. În ciuda autorității și puterii lui absolute, *Henry al II-lea Plantagenet* este singur, izolat, urât, ocolit de cei pe care i-ar dori aproape. *Alais Capet* îl iubește, dar nici ei nu-i poate dărui nimic din clipa în care *Aliénor* nu acceptă despărțirea de rege. Legăturile din această familie sunt falsificate, artificiale, dușmănoase. Tronul și puterea sunt mult prea fascinante ca să mai lase loc sentimentelor firești între soți sau între părinți și copii. Cu toate că vrea din tot sufletul moartea soției sale, nu se poate stăpâni să n-o admire și să nu-și amintească de mândra regină a Franței care l-a părăsit pe bărbatul ei, *Ludovic al VII-lea*, pentru a se căsători cu el, puternicul adolescent de numai 19 ani, *Henry Plantagenet*, duce de Normandia.

Carmen Stănescu exprimă cu o rară putere de convingere contradicțiile sentimentale ce o animă, ura, de acum asociată cu o imensă patimă, ce-i amintește

de tinerețe. Știe că până la urmă va câștiga. Știe, pentru că își cunoaște foarte bine bărbatul, trezind în el cu abilitate și ambiția, și ura față de copiii lui, așa cum poate să cultive și ura acestora, mai ales a lui *Richard* și *Geoffrey*, față de tatăl lor. Are momente de slăbiciune, dar ceea ce domină este enorma ei energie lăuntrică.

O creație de excepție face și Damian Crășmaru. Cu ani în urmă a jucat același personaj în *Becket* de Jean Anouilh, iar acum tot pe *Henry Plantagenet* în relațiile lui cu regina și cu fiii săi încăpățânați, ambițioși și lacomi. Atunci era tânăr. Și eroul său la fel. Acum este matur, la fel ca și regele. Actorul și-a înzestrat personajul cu forță interioară, mai degrabă cu un soi de disperare decât cu reală energie. Nu vrea să piardă nimic din ceea ce îi mai pot oferi viața și puterea. În izbucnirile sale sunt sfâșiere și nu siguranță, neliniște și nu convingeri. Cu cât țipă mai tare, cu atât este mai slab. Acest paradox al monarhului ce-și

simte pământul fugind de sub picioarele sale a fost convingător și sugestiv rezolvat de interpret. Un bun și frumos rol pentru actorul Damian Crășmaru la acest moment al carierei sale.

Viziunea regizorală a lui Petre Bokor s-a axat pe interpreți – după cum spunem – și pe încrederea în cuvântul rostit clar și convingător, chiar dacă nu a fost un dialog menit să ducă la înțelegerea între eroi, ci la separarea lor categorică. A vibrat însă cuvântul în comunicarea către sală și publicul a știut să recepteze mesajul spectacolului cu emoție și plăcere.

O piesă scrisă cu tehnică și un spectacol structurat cu talent și măsură.

Teatrul Național București – Leul în iarnă de James Goldman. Traducerea, adaptarea, regia și ilustrația muzicală: Petre Bokor. Scenografia: Irina Solomon. Distribuția: Damian Crășmaru, Carmen Stănescu, Medeea Marinescu, Vlad Ivanov, Dragoș Ionescu, Marius Rizea, Gavril Pătru. Data premierei: 9 decembrie 2001.

Carmen STĂNESCU, Damian CRĂȘMARU și Medeea MARINESCU

Foto:
Mihail
Cratofil